תרנט סֵדֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּסֻכּוֹת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [*] א מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, (א) בָּאֶחָד קוֹרִים 'שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב' (ב) בְּפָרָשַׁת אֱמֹר (ויקרא כב כח), (ג) וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא הַמַּפְטִיר קָרְבָּנוֹת הַמּוּסָפִין 'וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ (ד) הַשְּׁבִיעִי' (במדבר כט יג). (ה) ב וּמַפְטִיר בִּזְכַרְיָה 'הִנֵּה יוֹם בָּא' וְכוּ' (יד ז):

א צִיְּנְתִּיו לְעֵיל בְּסִימָן תפ״ח (אות ז).

ב בְּרִירָתָהּ מְגִלָּה ל״א (ע״א).

תרס סֵדֶר הֶקֵּף הַבִּימָה. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א נוֹהֲגִים לְהַעֲלוֹת (א) סֵפֶר תּוֹרָה עַל (הַבִּימָה) א וּלְהַקִּיפָהּ (ב) [א] פַּעַם אַחַת בְּכָל יוֹם, וּבַשְּׁבִיעִי

א מַהָא דְּתָנַן בְּכָל יוֹם הָיוּ מַקִּיפִין וְכוּ'. סֻכָּה (מ״ד) [מ״ה] (ע״א)

בַּאֵר הֵיטֵב

לְהַקָּנוֹת לְחַבְרֵיהֶם וְעוֹד לַעֲשׂוֹת הַנַּעֲנוּעִים כְּהִלְכָתָן. אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶתְרוֹג מְיֻחָד וּבְעִיר אַחֶרֶת אֵין לָהֶם כְּלָל מוֹטֵב שֶׁיִּשְׁלָחֶנּוּ לְשָׁם וְהוּא יְבָרֵךְ עַל שֶׁל הַקָּהָל. מַטֶּה מֹשֶׁה (סי׳ תתקנ) מַעֲגְלֵי צֶדֶק, וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קי״ד וּבְיָבִיעַ אַהֲרֹן (הגה״ט):

א (ב) פַּעַם. וּמַאן דְּאִית לֵהּ לוּלָב וְעוֹמֵד וְאֵינוֹ מַקִּיף רָעָה עוֹשֶׂה. שְׁיָרֵי כְנֶסֶת שְׁלֹ״ה (מסכת סוכה) שֶׁכָּתַב לְהִפּוּךְ עַיִן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ה׳ גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ קְצָת חֶשֶׁשׁ אִם אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ לַחֲצֵרוֹ, אַךְ לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דִּכְשֶׁנּוֹטְלוֹ בְּיָדוֹ הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הָאֶתְרוֹג רַק בְּבֵית הַבְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא רְשׁוּת כָּל אָדָם שֶׁפִּיר הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא בְּלִי פְּקָפּוּק וְעָדִיף מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל. וְטוֹב לִנְהֹג שֶׁהַגְּבִּי אוֹ יָחִיד אַחֵר שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ יִקְנֶה הָאֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְהוּא יִתֵּן לַקָּהָל לְבָרֵךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְשׁוּב יִגְבֶּה מֵעוֹת אֶתְרוֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ לולב סי׳ לא) וְכֵן בּוֹ (סי׳ עב) בְּשֵׁם הָרַאֲב״ד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִקְנוֹת אֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְנוֹתְנוֹ לְכָל הַקָּהָל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּבְיוֹמָא דַּעֲרָבָה הָיָה מְכַבֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּפְרְעוּ דְּמֵי אֶתְרוֹג שֶׁמָּא הָיָה בָּהֶם מִי שֶׁיִּנְהַג סְלְסוּל בְּעַצְמוֹ אוֹ שֶׁהָיָה רוּחוֹ גַּסָּה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ וְכֵן רָאִיתִי בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ז) שֶׁמְּזֶה הֵבִיא רְאָיָה דְּלֹא מְהָנֵי הֵינוּ אִם לֹא נָתַן לוֹ בְּשָׁעַת נְטִילָה בְּמַתָּנָה כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹתֵן גָּמַר וְאָקְנֵי לֵהּ אֶלָּא שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ דְּנִיחָא לֵהּ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּדַעְתֵּהּ עֲלַהּ לְתֵן בְּיוֹמָא דַּעֲרָבָה שֶׁכֵּר מִצְוָה סַגִּי בְּהָכִי. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּאן (הגה״ט סק״ד) וְסִימָן תר״ס (הגב״ס סק״א) שְׁנוֹהֲגִים שֶׁם שֶׁקּוֹנִים מִקֹּפֶת הַקָּהָל כַּמָּה לוּלָבִים וְאֶתְרוֹגִים וּבְיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת מוֹכְרִים עַל יְדֵי הַכְּרָזָה וּמִי שֶׁמַּעֲלֶה בְּדָמִים נוֹתְנִים לוֹ וְאַחַר יוֹם טוֹב פּוֹרְעִין, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן ש״ו (הגב״י סק״ה) עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּשָׁם מְבֹאָר דְּיֵשׁ אוֹסְרִים בְּכָהאי גַּוְנָא, וְגַם נִרְאֶה דִּלְכָתְחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן מִטַּעְמָא דְּכָתַבְנָא לְעֵיל (סק״ה) בְּשֵׁם הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם דְּיֵשׁ לְחֹשׁ לְהַהֶדְיָא דְּמִשִּׁיכָה בְּלֹא מְעוֹת אֵינוֹ קוֹנֶה מִן הַתּוֹרָה. וְעַיֵּן שָׁם (שיירי כנה״ג סי׳ תרס שם) שֶׁכָּתַב שֶׁאֲבִיו ז״ל הָעֶלָה בְּדָמִים לוּלָב אֶחָד שֶׁקָּנָאוּ גְּבִיר אֶחָד לְהָרֵב הָחָסִיד מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ דָּוִד הַכֹּהֵן ז״ל וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ וְהֵשִׁיב הָרַב הֶחָסִיד גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ אַךְ בְּמִצְוֹת ה׳ אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד לָרַב דְּיוֹתֵר קָרוֹב אָדָם אֵצֶל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁצְּוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשּׁוּם אָדָם וְשִׁבְחוֹהִי עַל הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) (תפ״ב) (סק״א) שֶׁכָּתַבְתִּי כֵּיוֹצֵא בָּזֶה בְּשֵׁם אִגֶּרֶת שְׁמוּאֵל (רות ד ט ד״ה והר״ש וכו׳ כבר רמזתיו). אַךְ נִרְאֶה שֶׁזֶּה לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא עַל מִצְוָה הַמֻּטֶּלֶת עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲבָל בְּמִצְוֹת הַמֻּשְׁתָּפוֹת לְצִבּוּר כְּגוֹן קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְכָל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵין הַמִּצְוָה שָׁכַל עַדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתָהּ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁאֵין סִגְנוֹן הַמִּצְוָה כָּךְ רַק שֶׁיַּעֲשׂוּהָ קְצָת אֲנָשִׁים מִן הַצִּבּוּר וְאָז פְּשִׁיטָא שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים הַתְּפִלִּידֵי חֲכָמִים וַאֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים לְשֶׁאַר כָּל אָדָם וְלָאו כָּל כְּמִנְּהוּ לוֹמַר לְעַצְמִי אֲנִי מְצִיל, וְכָךְ הִיא הַמִּדָּה כְּמוֹ שֶׁמְּצִינוּ בְּסוֹטָה (יג:) גַּבֵּי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁלָּקַח מֹשֶׁה שֶׁאָמְרוּ הַנִּיחוּ לוֹ כְּבוֹדוֹ בִּגְדוֹלִים, וְכֵן מְצִינוּ בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁהַקְּדִימוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְכֹהֵן וּשְׂאָר מַעֲלוֹת בְּקֹדֶשׁ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה כַּמְבֹאָר בְּגִטִּין פֶּרֶק הַנִּזְקָקִין (נט:), וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל״ה וְסִימָן רפ״ב (ס״ג) בְּשֵׁם הָא״רוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (יומא פ״ז ה״א) שֶׁכְּבוֹד לְתוֹרָה שֶׁמִּתְכַּבְּדִת בַּאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתְבוּאוֹת שׁוֹר סִימָן כ״ח (ס״ק יד) לְעִנְיָן לְכַבֵּד בְּמִצְוֹת מִילָה וְכִסּוּי וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי שו״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חשן מִשְׁפָּט (סי׳ סז). שׁוּב רָאִיתִי בְּמר וּקְצִיעָה (סי׳ תרס) הֵבִיא דִּבְרֵי שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) וְגִמְגֵּם בָּהֶם דְּהָא הַגָּדוֹל גּוֹלֶל וְנוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם וְכֵן בְּסִעוּדָה גָּדוֹל מְבָרֵךְ כו׳, וְכָתַב דְּהָתָם שְׁאנֵי דְּנַחַת לְדַמֵּי וְגַם אֶפְשָׁר דְּחִישֵׁי לְמִמַּל מָקוֹם צְדָקָה, וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה כֵּיוָן שֶׁהַתְחִילוּ בְּכָבוֹד הֶרֶב אַף עַל גַּב דִּבְלָחֵם שָׁמַיִם פֶּרֶק ג׳ דְּשֶׁקָּלִים (משנה ג) הוֹכַחְתִּי שֶׁאֵין מְשׁוֹא פָּנִים לְגָדוֹל בִּדְבַר מִצְוָה בְּמָקוֹם שֶׁיֵּד כָּל אָדָם שָׁוָה שֶׁאנִי הֵיכָא דְּלֵיכָּא כְּבוֹד הַתּוֹרָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּאִיכָּא כְּבוֹד הָרַב דְּחָמִיר וְגַם דִּילוּתָא אִית לֵהּ בְּכָהאי גַּוְנָא כו׳, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לְמֵחוֹת בְּמִי שֶׁהוּא חָזָק בְּמִצְוֹת דְּאִיכָּא כְּבוֹד שָׁמַיִם דְּמִצְוָה לְהַרְבּוֹת מְעוֹת צְדָקָה, אַךְ פְּלִיאָה נִשְׁבָּה מִנְּהֶגֶם לְמִכֹּר בְּפָרְהֶסְיָא וְעַל יְדֵי הַכְרָזַת שַׁמָּשׁ כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְגַם בְּעֵינַי פְּלֵא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בִּשְׁעָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּעַצְמוֹ לִרְמֹז לְסִימָן ש״ו וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. וּלְעִנְיָן לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לִגְדוֹל בְּעֶסֶק עֲשִׂיַּת מִצְוָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה מִדְּחִזְינַן שֶׁהַתּוֹרָה חִלְּקָה כְּבוֹד לְכֹהֵן וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי קָדוֹשׁ הוּא לֵאלֹהֶיךָ (ויקרא כא ז״ח) רִאשׁוֹן לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן כו׳ וְהֵינוּ כְּמוֹ בִּזְמַנָּם שֶׁאֶחָד מְכַבְּדָן וְהַשְּׁאָר יוֹצְאִים בִּבְרָכָתוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְחַלֵּק קְצָת הֵיכָא שֶׁזֶּה יִתְבַּטֵּל מִן הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) [תפ״ב] וּכְשֶׁאֵר דּוּכְתֵּי שֶׁרָמַזְתִּי לְעֵיל עַיֵּן שָׁם:

א [בשו״ע] מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים כו׳. וְעַיֵּן בְּשִׁעָרֵי אֶפְרַיִם שַׁעַר ח׳ (סע״י לט-סז) שֶׁבֵּאַרְתִּי שָׁם הַדִּין אִם טָעוּ וְקָרְאוּ פָּרָשַׁת אַחֶרֶת וְכֵן בְּקְרִיאַת שְׁאָר יְמֵי הֶחָג הַמְבֹאָרִים בְּסִימָן תרס״ב (ס״ג) וְתרס״ג (סעיפים א, ג) וְתרס״ח (ס״ב) וְתרס״ט (ס״א) אִם אֵרַע טָעוּת וּשְׁאָר פְּרָטִים הַכֹּל מְבֹאָר יָפֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשָּׁם תִּדְרְשֶׁנּוּ:

א [א] פַּעַם. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) דְּלֵכְן אֲבָל שֶׁיֵּשׁ לוֹ לוּלָב יֵשׁ לוֹ לְכַבֵּד אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ שֶׁיְּקַיֵּם הוּא דְּשָׁמָא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּאֵבֶל יָקִיף וּכְשֶׁאֵינוֹ מַקִּיף רָעָה עוֹשֶׂה כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סק״ז) וְעַיֵּן בְּשִׁעָרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) מַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן י״ד לְעִנְיָן טַלִּית בְּבֵאַר הֵיטֵב (שם). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) הֵשִׁיג עָלָיו וּמַסִּיק דְּאַף מְשׁוּם יָחִיד הָדַר בְּיָשׁוּב כַּיָּוֵן דְּאֵין לוֹ אֶתְרוֹג רְאוּי לְשָׁלְחוֹ וְהוּא יְבָרֵךְ עַל אַחֵר וּבִלְבַד שֶׁאוֹתוֹ יָחִיד לֹא פָּשַׁע דְּמֵיָּא דְּעָרוּב תַּבְשִׁילִין. וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁטוּב לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג שֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֶשְׁשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף וּדְלֹא כְּקַצּוֹת הַחֹשֶׁן (סק״ח) וְעַיֵּן בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק ד׳ אוֹת ל״ב שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְעַיֵּן בְּשִׁעוּרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) שֶׁכָּתַב לְהִפּוּךְ עַיִן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ה׳ גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ קְצָת חֶשֶׁשׁ אִם אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ לַחֲצֵרוֹ, אַךְ לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דִּכְשֶׁנּוֹטְלוֹ בְּיָדוֹ הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הָאֶתְרוֹג רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא רְשׁוּת כָּל אָדָם שֶׁפִּיר הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וְעָדִיף מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל. וְטוֹב לִנְהֹג שֶׁהַגְּבִּי אוֹ יָחִיד אַחֵר שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ יִקְנֶה הָאֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְהוּא יִתֵּן לַקָּהָל לְבָרֵךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְשׁוּב יִגְבֶּה מֵעוֹת אֶתְרוֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ לולב סי׳ לא) וְכֵן בּוֹ (סי׳ עב) בְּשֵׁם הָרַאֲב״ד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִקְנוֹת אֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְנוֹתְנוֹ לְכָל הַקָּהָל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּבְיוֹמָא דַּעֲרָבָה הָיָה מְכַבֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּפְרְעוּ דְּמֵי אֶתְרוֹג שֶׁמָּא הָיָה בָּהֶם מִי שֶׁיִּנְהַג סְלְסוּל בְּעַצְמוֹ אוֹ שֶׁהָיָה רוּחוֹ גַּסָּה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ וְכֵן רָאִיתִי בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ז) שֶׁמְּזֶה הֵבִיא רְאָיָה דְּלֹא מְהָנֵי הֵינוּ אִם לֹא נָתַן לוֹ בְּשָׁעַת נְטִילָה בְּמַתָּנָה כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹתֵן גָּמַר וְאָקְנֵי לֵהּ אֶלָּא שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ דְּנִיחָא לֵהּ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּדַעְתֵּהּ עֲלַהּ לְתֵן בְּיוֹמָא דַּעֲרָבָה שֶׁכֵּר מִצְוָה סַגִּי בְּהָכִי. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּאן (הגה״ט סק״ד) וְסִימָן תר״ס (הגב״י סק״א) שְׁנוֹהֲגִים שֶׁם שֶׁקּוֹנִים מִקֹּפֶת הַקָּהָל כַּמָּה לוּלָבִים וְאֶתְרוֹגִים וּבְיוֹם רִאשׁוֹן דְּסֻכּוֹת מוֹכְרִים עַל יְדֵי הַכְרָזָה וּמִי שֶׁמַּעֲלֶה בְּדָמִים נוֹתְנִים לוֹ וְאַחַר יוֹם טוֹב פּוֹרְעִין, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי סִימָן ש״ו (הגב״י סק״ה) עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּשָׁם מְבֹאָר דְּיֵשׁ אוֹסְרִים בְּכָהאי גַּוְנָא, וְגַם נִרְאֶה דִּלְכָתְחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן מִטַּעְמָא דְּכָתַבְנָא לְעֵיל (סק״ה) בְּשֵׁם הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם דְּיֵשׁ לְחֹשׁ לְהַהֶדְיָא דְּמִשִּׁיכָה בְּלֹא מְעוֹת אֵינוֹ קוֹנֶה מִן הַתּוֹרָה. וְעַיֵּן שָׁם (שיירי כנה״ג סי׳ תרס שם) שֶׁכָּתַב שֶׁאֲבִיו ז״ל הָעֶלָה בְּדָמִים לוּלָב אֶחָד שֶׁקָּנָאוּ גְּבִיר אֶחָד לְהָרֵב הָחָסִיד מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ דָּוִד הַכֹּהֵן ז״ל וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ וְהֵשִׁיב הָרַב הֶחָסִיד גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ אַךְ בְּמִצְוֹת ה׳ אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד לָרַב דְּיוֹתֵר קָרוֹב אָדָם אֵצֶל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה שֶׁצְּוָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשּׁוּם אָדָם וְשִׁבְחוֹהִי עַל הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) [תפ״ב] (ס״ק א) שֶׁכָּתַבְתִּי כֵּיוֹצֵא בָּזֶה בְּשֵׁם אִגֶּרֶת שְׁמוּאֵל (רות ד ט ד״ה והר״ש וכו׳ כבר רמזתיו). אַךְ נִרְאֶה שֶׁזֶּה לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא עַל מִצְוָה הַמֻּטֶּלֶת עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל אֲבָל בְּמִצְוֹת הַמֻּשְׁתָּפוֹת לְצִבּוּר כְּגוֹן קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְכָל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֵין הַמִּצְוָה שָׁכַל עַדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתָהּ כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁאֵין סִגְנוֹן הַמִּצְוָה כָּךְ רַק שֶׁיַּעֲשׂוּהָ קְצָת אֲנָשִׁים מִן הַצִּבּוּר וְאָז פְּשִׁיטָא שֶׁיֵּשׁ לְהַקְדִּים הַתְּפִלִּידֵי חֲכָמִים וַאֲנָשִׁים מְכֻבָּדִים לְשֶׁאַר כָּל אָדָם וְלָאו כָּל כְּמִנְּהוּ לוֹמַר לְעַצְמִי אֲנִי מְצִיל, וְכָךְ הִיא הַמִּדָּה כְּמוֹ שֶׁמְּצִינוּ בְּסוֹטָה (יג:) גַּבֵּי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף שֶׁלָּקַח מֹשֶׁה שֶׁאָמְרוּ הַנִּיחוּ לוֹ כְּבוֹדוֹ בִּגְדוֹלִים, וְכֵן מְצִינוּ בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה שֶׁהַקְּדִימוּ הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְכֹהֵן וּשְׂאָר מַעֲלוֹת בְּקֹדֶשׁ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה כַּמְבֹאָר בְּגִטִּין פֶּרֶק הַנִּזְקָקִין (נט:), וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל״ה וְסִימָן רפ״ב (ס״ג) בְּשֵׁם הָא״רוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (יומא פ״ז ה״א) שֶׁכְּבוֹד לְתוֹרָה שֶׁמִּתְכַּבְּדִת בַּאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתְבוּאוֹת שׁוֹר סִימָן כ״ח (ס״ק יד) לְעִנְיָן לְכַבֵּד בְּמִצְוֹת מִילָה וְכִסּוּי וְעַיֵּן בְּסִפְרֵי שו״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חשן מִשְׁפָּט (סי׳ סז). שׁוּב רָאִיתִי בְּמר וּקְצִיעָה (סי׳ תרס) הֵבִיא דִּבְרֵי שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) וְגִמְגֵּם בָּהֶם דְּהָא הַגָּדוֹל גּוֹלֶל וְנוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם וְכֵן בְּסִעוּדָה גָּדוֹל מְבָרֵךְ כו׳, וְכָתַב דְּהָתָם שְׁאנֵי דְּנַחַת לְדַמֵּי וְגַם אֶפְשָׁר דְּחִישֵׁי לְמִמַּל מָקוֹם צְדָקָה, וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לְמֵחוֹת בְּמִי שֶׁהוּא חָזָק בְּמִצְוֹת דְּאִיכָּא כְּבוֹד שָׁמַיִם דְּמִצְוָה לְהַרְבּוֹת מְעוֹת צְדָקָה, אַךְ פְּלִיאָה נִשְׁבָּה מִנְּהֶגֶם לְמִכֹּר בְּפָרְהֶסְיָא וְעַל יְדֵי הַכְרָזַת שַׁמָּשׁ כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְגַם בְּעֵינַי פְּלֵא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בִּשְׁעָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּעַצְמוֹ לִרְמֹז לְסִימָן ש״ו וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. וּלְעִנְיָן לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לִגְדוֹל בְּעֶסֶק עֲשִׂיַּת מִצְוָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה מִדְּחִזְינַן שֶׁהַתּוֹרָה חִלְּקָה כְּבוֹד לְכֹהֵן וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי קָדוֹשׁ הוּא לֵאלֹהֶיךָ (ויקרא כא ז״ח) רִאשׁוֹן לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן וּלְבָרֵךְ רִאשׁוֹן כו׳ וְהֵינוּ כְּמוֹ בִּזְמַנָּם שֶׁאֶחָד מְכַבְּדָן וְהַשְּׁאָר יוֹצְאִים בִּבְרָכָתוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְחַלֵּק קְצָת הֵיכָא שֶׁזֶּה יִתְבַּטֵּל מִן הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן (תפ״ה) [תפ״ב] וּכְשֶׁאֵר דּוּכְתֵּי שֶׁרָמַזְתִּי לְעֵיל עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

חֲבֵרוֹ אֵין חִיּוּב עָלָיו לְשָׁלְחוֹ, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן י״ד לְעִנְיָן טַלִּית בְּבֵאַר הֵיטֵב (סק״ז) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם). וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב) הֵשִׁיג עָלָיו וּמַסִּיק דְּאַף מְשׁוּם יָחִיד הָדַר בְּיָשׁוּב כַּיָּוֵן דְּאֵין לוֹ אֶתְרוֹג רְאוּי לְשָׁלְחוֹ וְהוּא יְבָרֵךְ עַל אַחֵר וּבִלְבַד שֶׁאוֹתוֹ יָחִיד לֹא פָּשַׁע דְּמֵיָּא דְּעָרוּב תַּבְשִׁילִין. וְעַיֵּן שָׁם בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁטוּב לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג שֶׁנּוֹתֵן לוֹ חֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה חֶשְׁשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּבֵית יוֹסֵף וּדְלֹא כְּקַצּוֹת הַחֹשֶׁן (סק״ח) וְעַיֵּן בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים מַסֶּכֶת סֻכָּה פֶּרֶק ד׳ אוֹת ל״ב שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְעַיֵּן בְּשִׁעוּרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) שֶׁכָּתַב לְהִפּוּךְ עַיִן שָׁם. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סָעִיף קָטָן ה׳ גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ קְצָת חֶשֶׁשׁ אִם אֵינוֹ מוֹשֵׁךְ לַחֲצֵרוֹ, אַךְ לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי דִּכְשֶׁנּוֹטְלוֹ בְּיָדוֹ הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּת בַּעַל הָאֶתְרוֹג רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁהוּא רְשׁוּת כָּל אָדָם שֶׁפִּיר הֲוֵי קִנְיָן דְּאוֹרַיְתָא וְעָדִיף מִלְּבָרֵךְ עַל שֶׁל קָהָל. וְטוֹב לִנְהֹג שֶׁהַגְּבִּי אוֹ יָחִיד אַחֵר שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ יִקְנֶה הָאֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְהוּא יִתֵּן לַקָּהָל לְבָרֵךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְשׁוּב יִגְבֶּה מֵעוֹת אֶתְרוֹג כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ לולב סי׳ לא) וְכֵן בּוֹ (סי׳ עב) בְּשֵׁם הָרַאֲב״ד שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִקְנוֹת אֶתְרוֹג מִשָּׁלוֹ וְנוֹתְנוֹ לְכָל הַקָּהָל בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּבְיוֹמָא דַּעֲרָבָה הָיָה מְכַבֵּשׁ מֵהֶם שֶׁיִּפְרְעוּ דְּמֵי אֶתְרוֹג שֶׁמָּא הָיָה בָּהֶם מִי שֶׁיִּנְהַג סְלְסוּל בְּעַצְמוֹ אוֹ שֶׁהָיָה רוּחוֹ גַּסָּה שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ וְכֵן רָאִיתִי בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ז) שֶׁמְּזֶה הֵבִיא רְאָיָה דְּלֹא מְהָנֵי הֵינוּ אִם לֹא נָתַן לוֹ בְּשָׁעַת נְטִילָה בְּמַתָּנָה כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹתֵן גָּמַר וְאָקְנֵי לֵהּ אֶלָּא שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְצֵאת אֶלָּא בְּשֶׁלּוֹ דְּנִיחָא לֵהּ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנוֹ כֵּיוָן דְּדַעְתֵּהּ עֲלַהּ לְתֵן בְּיוֹמָא דַּעֲרָבָה שֶׁכֵּר מִצְוָה סַגִּי בְּהָכִי. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּאן (הגה״ט סק״ד) וְסִימָן תר״ס (הגב״י סק״א) שְׁנוֹהֲגִים שֶׁם שֶׁקּוֹנִים מִקֹּפֶת הַקָּהָל כַּמָּה לוּלָבִים וְאֶתְרו

קלב: הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרס תרסא

מַקִּיפִים אוֹתָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ, הַגָּה: וּמוֹצִיאִים שִׁבְעָה סִפְרֵי תּוֹרָה עַל הַבִּימָה בְּיוֹם שְׁבִיעִי (מהרי״ל (סדר תפילות חג הסוכות)), וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמוֹצִיאִין כָּל סִפְרֵי תּוֹרָה שֶׁבַּהֵיכָל (מנהגים (הל׳ חג הסוכות)), (וְהָכִי נוֹהֲגִין בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ), (ב) **שֶׁהָיוּ מַקִּיפִים אֶת הַמִּזְבֵּחַ. וְהַהַקָּפוֹת** (ג) **לְצַד** (ד) **יָמִין.** (ד) (וּבְשַׁבָּת אֵין מַקִּיפִים (טור) (ה) וְאֵין מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה (ו) עַל הַבִּימָה): **ב** [ב]**נוֹהֲגִים לְהַקִּיף אַף מִי שֶׁאֵין לוֹ לוּלָב.** הַגָּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּי שֶׁאֵין לוֹ לוּלָב (ג) (ז) אֵינוֹ מַקִּיף, וְכֵן נוֹהֲגִין (טור בשם רש״י (בתשובה סי׳ קכא) ור״ן פרק לולב (כב. ד״ה ובגמרא)). וּבְיוֹם שְׁבִיעִי (ד) (ח) נוֹטְלִין הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב לְהַקִּיף (בית יוסף (סי׳ תרסד ד״ה וכתב הר״ן)). מִי שֶׁאֵרַע לוֹ אֵבֶל בֶּחָג, (ט) אֵינוֹ מַקִּיף, וְכֵן אָבֵל כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ עַל אָבִיו וְאִמּוֹ (כל בו (סי׳ קיד)), וְכֵן נָהֲגוּ: **ג** [ג]**יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר** (י) **שֶׁאֵין אוֹמְרִים הוֹשַׁעְנָא בְּשַׁבָּת,** [א]**וְלֹא נָהֲגוּ כֵּן:**

ב וְכֵן כָּתַב בְּאָרְחוֹת חַיִּים (סי׳ לד) בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים.
ג טוּר בְּשֵׁם רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן.

תרסא וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]**בְּלֵיל יוֹם טוֹב שֵׁנִי אוֹמֵר קִדּוּשׁ, וּזְמַן** (א) [א] **אַחֲרָיו מִיָּד, וְאַחַר כָּךְ בִּרְכַּת** (א) **סֻכָּה.** (זוֹ דַּעַת הָרֹא״שׁ (פ״ד סי׳ ד) (ב) וְכֵן רָאוּי לִנְהֹג):

א רא״ש בְּפֶרֶק ד׳ דְּסֻכָּה (סי׳ ד) בְּשֵׁם יֵשׁ מִן הַגְּדוֹלִים אַהָא דְּאָמַר ר׳ יְהוּדָה סֻכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן שָׁם נ״ו (ע״א).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וּבְאֵשֶׁל אַבְרָהָם כָּתַב בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה (או״ח סי׳ יח) דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַקִּיף, וְלֵיתָא וְנִרְאֶה שֶׁמְּצֻיָּן בְּטָעוּת, וְצָרִיךְ לְצַיֵּן עַל תְּחִלַּת הַגָּ״ה שֶׁמִּי שֶׁאֵין לוֹ לוּלָב לֹא יַקִּיף, עַל זֶה כָּתַב שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַקִּיף, וְכֵן כָּתַב בַּ״ח (ס״ג) בְּשֵׁם רַשַׁ״ל וְעִיַּנְתִּי בְּשׁוּ״ת בֵּית יְהוּדָה (או״ח) וּמָצָאתִי בְּסִימָן י״ח שָׁם כִּדְבָרַי וְשָׁם הֵבִיא מִשֵּׁם שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י ס״ק א־ב) שֶׁהֵבִיא מֵהַבַּ״ח בְּשֵׁם רַשַׁ״ל עַיֵּן שָׁם. וְסֵדֶר הַפִּיּוּטִים שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְיוֹם הוֹשַׁעְנָא רַבָּה עַיֵּן בַּלְּבוּשׁ (סי׳ תרסג ס״א, תרסד סי״א), וְכָתַב (שם סי׳ תרס ס״א) שֶׁנּוֹהֲגִים כְּשֶׁאוֹמְרִים הוֹשַׁעְנָא לְנַעְנֵעַ אֶת הַלּוּלָב עַל שֵׁם ׳אָז יְרַנְּנוּ כָּל עֲצֵי יָעַר׳ כו׳ (תהלים צו יב), וְעַיֵּן שָׁם (ס״ב) בַּאֲמִירַת אֲנִי וְהוּ הַנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה (מה.) שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ״י (שם ד״ה אני) שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת מִשֵּׁם שֶׁל ע״ב, עַיֵּן שָׁם בַּלְּבוּשׁ בֵּאוּר הַדְּבָרִים, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) הֵבִיא מַה שֶּׁכָּתְבוּ בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו אני) וּלְבוּשׁ (שם) וְאַבּוּדַרְהָם (הל׳ תפלת סוכות) וְהַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב (פ״ד מ״ה) בְּשֵׁם אֲנִי שֶׁהוּא אַלֶּף דְּיִשְׂרָאֵל וְרַשִׁ״י בְּסֻכָּה (שם) כָּתַב שֶׁהוּא אַלֶּף דְּאַחֲרֵיהֶם עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ד) שֶׁהֵבִיא מֵהַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ד ה״ג), וְעַיֵּן בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם (חו״מ סי׳ מ) בְּפֵרוּשׁ הַפִּיּוּט כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים כו׳ בֶּחָרוּז כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים, עַל פִּי הַיְרוּשַׁלְמִי דְּסֻכָּה (שם) דְּדָרִישׁ ׳אֲשֶׁר פָּדִיתָ עַמְּךָ מִמִּצְרַיִם גּוֹי וֵאלֹהָיו׳ (שמואל ב׳ ז כג) כִּבְיָכוֹל אֶת עַצְמְךָ פָּדִיתָ עַיֵּן שָׁם. וְגַם הֶחָרוּז חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים כָּתַבְתִּי שֶׁלַּעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הוּא טָעוּת סוֹפֵר שֶׁנָּפַל בַּסְּפָרִים הַיְשָׁנִים (הֲלוֹם רָאִיתִי בְּסִדּוּר כָּתוּב עַל קְלָף יָשָׁן כָּתוּב גַּם כֵּן כַּנֻּסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ) וְצָרִיךְ לוֹמַר חִנָּם בְּיַד מַעֲבִידִים, עַיֵּן שָׁם מִלְּתָא בְּטַעְמָא:

בַּאֵר הֵיטֵב

הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״א): (ד) **יָמִין.** לְפִי שֶׁהַסֵּפֶר תּוֹרָה עַל הַבִּימָה וְכָל הַצִּבּוּר צְרִיכִין לַהֲפֹךְ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁעַל הַמִּגְדָּל קֹדֶם שֶׁיַּתְחִילוּ לְהַקִּיף וְאָז הָוֵי צָפוֹן יָמִין שֶׁלָּהֶם. דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א) וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): **ב** (ג) **אֵינוֹ מַקִּיף.** וּבְיוֹם שְׁבִיעִי אִם אֵין לוּלָב בָּעִיר יַקִּיפוּ בַּעֲרָבָה. בַּ״ח (ס״ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ד) **נוֹטְלִים.** וְהָאֲרִ״י זַ״ל הִזְהִיר שֶׁלֹּא לְחַבְּרָם כְּלָל עִם הַלּוּלָב רַק אַחַר קַדִּישׁ תִּתְקַבֵּל אָז קַח בְּיָדְךָ הָעֲרָבָה וְתַחְבֹּט חָמֵשׁ פְּעָמִים בַּקַּרְקַע. עַיֵּן סֵפֶר כַּוָּנַת הוֹשַׁעְנָא רַבָּה בְּסוֹפוֹ (שער הכוונות דרושי חג הסוכות דרוש ח). וּשְׁלָ״ה (פרק נר מצוה אות יח) כָּתַב כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְתַעֲנֶה אֱמוּנִים אָז מַנִּיחַ הַלּוּלָב וְיִקַּח הָעֲרָבָה, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר נָגִיד וּמְצַוֶּה (ח״ב סדר הלילה הזאת ד״ה ערבה):

א (א) **אַחֲרָיו.** וּמִי שֶׁלֹּא אָכַל לַיְלָה רִאשׁוֹנָה בַּסֻּכָּה צָרִיךְ בְּלֵיל שְׁנִיָּה לְבָרֵךְ סֻכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן. מָגֵן אַבְרָהָם, וְעַיֵּן סִימָן תרמ״א סָעִיף קָטָן ב׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. וְהַבַּ״ח (ס״א) כָּתַב בְּשֵׁם רֹב אַחֲרוֹנִים שֶׁלְּעוֹלָם יְבָרֵךְ סֻכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן, וְכֵן כָּתַב בְּהַגָּהוֹת מִנְהָגִים (הל׳ חג הסוכות) בְּשֵׁם הַרְבֵּה פּוֹסְקִים וְכֵן כָּתַב בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם. וְכָתַב בִּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״ג) דְּהָאוֹמֵר בִּרְכַּת הַסֻּכָּה בְּיוֹם שֶׁיֵּשׁ קִדּוּשׁ בְּבִרְכַּת הַמּוֹצִיא טוֹעֶה הוּא, אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ לְאָמְרָהּ אַחַר הַקִּדּוּשׁ, עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן בְּיַד אַהֲרֹן (הגה״ט):

א [א] **אַחֲרָיו.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תרמ״א (סק״ב) שָׁם הֵבֵאתִי תְּשׁוּבַת הַבַּ״ח (סי׳ קלב) וְדַעַת הַחוֹלְקִים עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ב) **שֶׁהָיוּ מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ.** גַּם כֵּן בְּכָל יוֹם פַּעַם אַחַת וּבַשְּׁבִיעִי שֶׁבַע פְּעָמִים: (ג) **לְצַד יָמִין.** וּלְפִי (ד) שֶׁהַסֵּפֶר תּוֹרָה עַל הַבִּימָה, וְהַצִּבּוּר אַנְשֵׁי מִזְרָח צְרִיכִין לַהֲפֹךְ פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי סֵפֶר תּוֹרָה קֹדֶם שֶׁיַּתְחִילוּ לְהַקִּיף, וְאָז מִמֵּילָא הָוֵי צָפוֹן יָמִין שֶׁלָּהֶם, וְסִדְרָן בַּהַקָּפָה הוּא צָפוֹן מַעֲרָב דָּרוֹם מִזְרָח, (ג) וְהַחַזָּן שֶׁעוֹמֵד נֶגֶד הַהֵיכָל אֵין מִן הַנָּכוֹן שֶׁיַּהֲפֹךְ פָּנָיו מִתְּחִלָּה שֶׁיִּהְיֶה אֲחוֹרָיו נֶגֶד הַהֵיכָל, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהַקִּיף גַּם כֵּן לַצָּפוֹן עִם הַצִּבּוּר אַף שֶׁאֶצְלוֹ הוּא דֶּרֶךְ שְׂמֹאל: (ד) **וּבְשַׁבָּת אֵין מַקִּיפִין.** לְפִי (ד) שֶׁגַּם בַּמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ נוֹטְלִין עֲרָבָה בְּשַׁבָּת, וְכָל שֶׁכֵּן לְפִי מִנְהָגֵנוּ שֶׁאָנוּ מַקִּיפִין בְּלוּלָב אֵין הַלּוּלָב נִטַּל בְּשַׁבָּת: (ה) **וְאֵין מוֹצִיאִין סֵפֶר תּוֹרָה.** כֵּיוָן דְּאֵין מַקִּיפִין [דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב)]: (ו) **עַל הַבִּימָה.** רַק פּוֹתְחִין אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וְאוֹמְרִים הוֹשַׁעְנוֹת וּכְדִלְקַמֵּהּ (ס״ג) [אַחֲרוֹנִים]: **ב** (ז) **אֵינוֹ מַקִּיף.** וּבְיוֹם שְׁבִיעִי אִם אֵין לוּלָב (ה) בָּעִיר יַקִּיפוּ בַּעֲרָבָה [אַחֲרוֹנִים]: (ח) **נוֹטְלִין הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב.** עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרס״ד סָעִיף ז׳ בְּהַגָּ״ה דְּיוֹתֵר טוֹב שֶׁלֹּא לְחַבֵּר הָעֲרָבָה עִם הַלּוּלָב כְּלָל, וְכֵן כָּתוּב בְּשֵׁם הָאֲרִ״י זַ״ל (פרי עץ חיים שער הלולב פ״ו) שֶׁלֹּא לְחַבְּרָם כְּלָל עִם הַלּוּלָב, רַק אַחַר קַדִּישׁ תִּתְקַבֵּל אָז קַח בְּיָדְךָ הָעֲרָבָה וְתַחְבֹּט חָמֵשׁ פְּעָמִים בַּקַּרְקַע. וּשְׁלָ״ה (פרק נר מצוה אות יח) כָּתַב כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְתַעֲנֶה אֱמוּנִים אָז מַנִּיחַ הַלּוּלָב וְיִקַּח הָעֲרָבָה: (ט) **אֵינוֹ מַקִּיף.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׳ וְהוּא בִּשְׁעַת הַקָּפָה [הַגְּרָ״א]: **ג** (י) **שֶׁאֵין אוֹמְרִים הוֹשַׁעְנָא בְּשַׁבָּת.** טַעְמָם (ו) מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת שֶׁיִּשְׁמְעוּ שֶׁאוֹמְרִים בְּשַׁבָּת כְּמוֹ בְּחֹל, וְיֵלְכוּ גַּם לִטֹּל לוּלָב. וְלֹא נָהֲגוּ כֵּן, דְּכֵיוָן שֶׁאֵין מַקִּיפִין בְּשַׁבָּת, מִתְבָּרֵר לָהֶם בְּמַה שֶּׁאֵין מַקִּיפִין:

א (א) **סֻכָּה.** דִּזְמַן לֹא קָאֵי אֶלָּא אַקִּדּוּשׁ וְלֹא אַסֻּכָּה, דְּאַף אִם יוֹם רִאשׁוֹן חֹל יָצָא בִּזְמַן דְּסֻכָּה, דְּלֹא גָּרַע מֵאִלּוּ בֵּרַךְ זְמַן בִּשְׁעַת עֲשִׂיַּת הַסֻּכָּה דְּיָצָא, הִלְכָּךְ צָרִיךְ שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בְּסֻכָּה בֵּין קִדּוּשׁ לִזְמַן. (א) אָכֵן מִי שֶׁלֹּא אָכַל לַיְלָה רִאשׁוֹנָה בַּסֻּכָּה וְגַם לְמָחָר בְּשַׁחֲרִית לֹא אָכַל בַּסֻּכָּה, יְבָרֵךְ בְּלֵיל שְׁנִיָּה סֻכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן, דְּאָז הַזְּמַן יִהְיֶה קָאֵי אַשְּׁנֵיהֶם: (ב) **וְכֵן רָאוּי לִנְהֹג.** וְהִנֵּה הָרַדְבַּ״ז חֵלֶק א׳ סִימָן מ״ו וְהָרַשַׁ״ל (שו״ת סי׳ סד) דַּעְתָּם כַּאֲבִי הָעֶזְרִי (ראבי״ה ח״ב סי׳ תרמד) דִּלְעוֹלָם סֻכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן, (ד) וּמִכָּל מָקוֹם לֹא מִקְּרֵי הֶפְסֵק מַה שֶּׁאוֹמֵר בֵּינְתַיִם בִּרְכַּת סֻכָּה, וְדֻמְיָא דְּאָנוּ אוֹמְרִים כְּשֶׁחָל יוֹם טוֹב בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת יַקְנְהַ״ז אַף עַל פִּי שֶׁהַזְּמַן אֵינוֹ חוֹזֵר עַל הַהַבְדָּלָה כִּי אִם עַל קִדּוּשׁ, הָכִי נַמִי הַזְּמַן חוֹזֵר עַל קִדּוּשׁ שֶׁלִּפְנֵי סֻכָּה, (ג) וְיֵשׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁהֶעְתִּיקוּ לְדִינָא כְּמוֹתָם, עַל כֵּן מִי שֶׁרוֹצֶה לִנְהֹג כֵּן אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א). וְרוֹצֶה לוֹמַר דְּלִכְאוֹרָה הָיוּ צְרִיכִין מִתְּחִלָּה לְהַקִּיף לְצַד דָּרוֹם שֶׁהוּא יָמִין שֶׁלָּהֶם, וְלָזֶה תֵּרֵץ דִּלְפִי שֶׁהָיוּ מִתְּחִלָּה צְרִיכִין לַהֲפֹךְ פְּנֵיהֶם נֶגֶד הַבִּימָה מִמֵּילָא אַחַר כָּךְ הַצָּפוֹן הָוֵי יָמִין שֶׁלָּהֶם: (ג) כֵּן בֵּאֵר הַבִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (סק״ד) אֶת דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וּדְבָרָיו נְכוֹנִים: (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **ב** (ה) **אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ בָּעִיר אַף שֶׁהוּא אֵין לוֹ לֹא יַקִּיף בַּעֲרָבָה** דְּמִחֲזֵי כְּיֻהֲרָא [אַחֲרוֹנִים]: **ג** (ו) טוּר:

א (א) כֵּן הִסְכִּימוּ רֹב אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַבַּ״ח (ס״א): (ד) הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי: (ג) תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ צה) וְהַבַּ״ח (ס״א) וְהַטַּ״ז (ס״א) וְהַנּוֹדָע בִּיהוּדָה (מהדו״ק או״ח סי׳ לט) וְכֵן הוּא בְּמַעֲשֵׂה רַב (סי׳ ריט), וּלְנֶגְדָּם יֵשׁ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁהֶעְתִּיקוּ כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמָּ״א, הַיְנוּ הַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (הל׳ סוכה דיני ברכת שהחינו ס״ד) וְהַחַיֵּי אָדָם (כלל עט ס״ג) וְהַיּוֹסֵף אֹמֶץ (סי׳ כח), וְכֵן הֶעְתִּיק הַלְּבוּשׁ כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) שֶׁהַחוֹלְקִין הוּא מִשּׁוּם שֶׁסָּבְרוּ שֶׁרַק דַּעַת הָרֹא״שׁ הוּא נֶגֶד אֲבִי הָעֶזְרִי, אֲבָל בֶּאֱמֶת דַּעַת הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים הוּא כְּהָרֹא״שׁ הֲלֹא הֵמָּה הָר״י בַּר שִׁמְשׁוֹן וְר׳ מְנַחֵם ווירמ״ש וְר״ש הַלֵּוִי וְר״י מִדּוּרָא (הובאו דבריהם באמרכל הל׳ סוכה) עַל כֵּן דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא לָזוּז מִן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמָּ״א. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי אַחֲרֵי שֶׁכַּמָּה אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ לְהָרַשַׁ״ל וְהָרַדְבַּ״ז אֵין בָּנוּ כֹּחַ לִמְחוֹת בְּיָדָן. וְהִנֵּה מַה שֶׁהֶעְתִּיק בְּבַאֵר הֵיטֵב (סק״א) בְּשֵׁם שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה בְּסִימָן תרמ״ג (משנ״ב סק״ט) עַיֵּן שָׁם:

ליקוטי דברי הרב: א] הרב בסידורו כתב שבשבת אין אומרים הושענות כלל. ובשער הכולל (פמ״ה סק״ג) פירש שהכוונה שאם חל יום ראשון של סוכות בשבת, מדלגין למען אמיתך ולמחרתו אומרין אבן שתיה וממשיכים הסדר האמור בשאר ימים, וכן על זה הדרך. ובשם הצ״צ הביא שלמחרתו יאמרו שתי הושענות של אתמול ושל היום.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah